

FRI-ONLINE-1-PP-07

CONTEMPORARY STATE OF THE ORGANIZATION OF PRESCHOOL EDUCATION IN ENGLAND⁷

Assist. Prof. Galina Georgieva, PhD

Department of Natural Sciences and Education,

University of Ruse

Phone: 082-888 752

E-mail: gggeorgieva@uni-ruse.bg

***Abstract:** The paper presents the current state of the organisation of preschool education in England. The main focus is on funding, access and provision for Early Years Foundation Stage which is available for three- and four-year-olds and some two-year-olds. A review is made on the current Curriculum Guidance for Early Years Foundation Stage, including the areas of learning and development, the effective teaching and learning methods and assessment.*

***Keywords:** Early Years Foundation Stage, Preschool Funding and Access, Curriculum Guidance.*

ВЪВЕДЕНИЕ

Сравнителното образование като наука има за свой предмет изучаването на особеностите, закономерностите и тенденциите в развитието на организираното формално и неформално образование в другите страни. „Формално образование и обучение е това, което се извършва в организирана и структурирана среда (т.е. в образователна или обучителна институция или на работа) и е с явното предназначение за обучение (от гледна точка на цели, време и ресурси)“.(Vasileva, V., 2017, p.48) Образователното дело на всяка страна включва следните компоненти на образователната система: политически, обществени и икономически условия и тенденции, организация, управление и финансиране, училищна структура (предучилищно образование и възпитание, основно образование, долна и горна степен на средното образование), висше образование, подготовка на учителите, образование и обучение за възрастни, образователна подкрепа и ориентиране.

Реформите, които се извършват в образованието в различните европейски страни, налага необходимостта да се проучват периодично измененията и нововъведенията, за да се анализират перспективите за развитие на образователните системи в европейски мащаб. Възможностите, които се очертават при подобен анализ, са свързани не само с по-доброто опознаване на съвременното състояние на изследваното образователно явление в съответната страна, но и се превръщат в средство за сравнение и съпоставка спрямо развитието на даденото явление в собствената образователна система.

Предучилищното образование като част от образователната структура се разглежда като всяка регулирана мярка, чрез която се предоставят образование и грижи в ранна детска възраст до постъпване в училище. Част от приоритетите на Европейския съюз за развитие на предучилищното образование включват подобряване качеството за достъп до услугата и определяне на подходящи учебни програми и управление.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Цел на настоящия доклад е да представи съвременното състояние на предучилищното образование в Англия по отношение на: достъпността на услугата за деца в ранна детска възраст и преди постъпване в училище; контекстуалната рамка на учебната програма и изискванията за оценяването на напредъка на подрастващите преди началното образование.

⁷ Докладът е представен на конференция на Русенския университет на 28 октомври 2021 г. в секция Педагогика и психология с оригинално заглавие на български език: СЪВРЕМЕННО СЪСТОЯНИЕ НА ОРГАНИЗАЦИЯТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ В АНГЛИЯ.

В Англия предучилищното образование или *Основната фаза на детско развитие* (Early Years Foundation Stage) обхваща деца от раждането до петгодишна възраст. Образование и грижи в ранна детска възраст се предлага и за деца под 3 годишна възраст, но тази услуга не се финансира от държавата.

Образование и грижи в ранна детска възраст (за деца до 4 годишна възраст)

Публично финансирано обучение в ранна възраст за 3- и 4-годишни деца се осигурява в т. нар. Nursery schools (яслени центрове) и Nursery classes (яслени групи към начални училища и академии). Места се предлагат и към детски центрове (известни като детски центрове Sure Start), както и в т. нар. „групи за игра“ (play groups).

Всички 3- и 4-годишни деца имат право на 570 часа безплатно осигуряване годишно, обикновено разпределени като 15 часа седмично в продължение на 38 седмици в годината. Това право на посещение в предучилищна институция е известно като „универсално право“. От септември 2017 г. в Англия се приема и т. нар. „разширено право“, което дава възможност 3- и 4-годишните деца, с работещи родители, да имат право на безплатно място за ясла, еквивалентно на 30 часа седмично в продължение на 38 седмици от годината. (https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/early-childhood-education-and-care-93_en)

В исторически аспект правото на финансирано място в образователна институция, предоставяща образование и грижи в ранна детска възраст е въведено за първи път през 1998 г. Преди това възможностите за посещение на децата в яслена група е варирала значително в отделните области в страната. Когато се въвежда, правото се прилага за 4-годишни деца за 2,5 часа на ден в продължение на 33 седмици всяка година. През 2004 г. се обхващат и 3-годишните деца и броят на часовете за посещение се увеличава до 15 часа седмично в продължение на 38 седмици до 2010 г.

За 2-годишните деца не се прилага „универсално право“, но децата от семейства в неравностойно положение имат право на 15 часа безплатно осигуряване на седмица в продължение на 38 седмици в годината. Допустимостта се определя на икономическа основа и по други критерии, включително дали децата имат специални образователни потребности. Това право е въведено през 2013 г. за около 20% от възрастовата група и е разширено на около 40% от 2014 г.

През януари 2018 г. 95% от всички 4-годишни деца, 92% от всички 3-годишни деца и 72% от 2-годишните деца в неравностойно положение са участвали във финансирано ранно образование.

За да бъдат включени три- и четиригодишни деца във финансирано от държавата предучилищно образование чрез „разширеното право“, родителите трябва да отговорят на следните условията:

- да са на работа;
- всеки от тях да печели поне националната минимална заплата за 16 часа седмично;
- нито един от родителите да няма облагаем доход от над 100 000 британски лири годишно. (https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/early-childhood-education-and-care-93_en)

Отговорности на местните образователни власти (Local Educational Authority) за предоставяне на услугата

При изпълнение на задълженията си относно предоставянето на безплатно образование и грижи в ранна детска възраст в съответствие със законовите указания, местните власти трябва да съблюдават за:

- насърчаване на равенството и приобщаването, особено за семейства в неравностойно положение, гледащи деца, деца в нужда и деца със специални образователни потребности и увреждания, чрез премахване на бариерите за достъп до свободни места; съдействие на родителите, за да се осигури подкрепа на всяко дете за реализиране на неговия потенциал;

- да се осигурят грижи за децата на работещи родители или родители, които учат или се обучават за работа, в съответния район.

Местните власти предоставят помощ и за транспорт. Те имат право до осигурят безплатен транспорт за деца в предучилищна възраст, предвид факта, че без тази помощ, децата ще бъдат възпрепятствани да посещават предучилищна група.

Избор на предучилищна институция

За да подпомогнат семействата да направят избор относно предучилищна институция, местните власти трябва да гарантират, че родителите са информирани:

- за правото на безплатно осигуряване за деца на две, три и четири години и критериите за прилагане на това право;

- че те могат да заемат свободно място при частен, доброволен или независим доставчик, докато детето им достигне задължителна училищна възраст;

- че децата имат право на място в предучилищен клас в началното училище през септември след четвъртия им рожден ден, но обучението не става задължително до навършване на 5 години;

- че място в яслена група към училище не гарантира прием в това конкретно училище и родителите трябва да кандидатстват за място, ако искат детето им да премине в предучилищен клас;

- за това как да намерят яслена група и свободни места в техния район; (Early education and childcare. Statutory guidance for local authorities, 2018, p.15-17)

Нормативната рамка за образование и обучение от 0 до 5 годишна възраст (Early Years Foundation Stage) също така предвижда, че на всяко дете трябва да бъде назначен „ключов човек“ (Key person), което помага да се гарантира, че обучението и грижите за детето са съобразени с индивидуалните му нужди. Тази роля се изпълнява от квалифицирани педагози и обучаващи или осъществяващи подкрепа асистенти. Освен в изпълнението на основната си функция да организира и провежда учебно-взпитателния процес, „ключовият човек“ отговаря и за взаимодействието с родители, настойници и детегледачи. Оказването на подкрепа на семейството се разглежда двуспектно – обща подкрепа - чрез даване на насоки за полагането на грижи и насърчаване на развитието на детето у дома и по-специализирана подкрепа - (при установяване на отклонения в развитието на детето; при наличие на проблеми в семейството и др.), ако е необходимо.

Образование и грижи в предучилищна възраст (за деца на 5 годишна възраст)

Децата навлизат в задължителната фаза на предучилищно образование в годината, в която навършват 5 години. Те постъпват в предучилищни класове (Reception class), които са част от началните училища и академии. Изискванията за приемане на децата в предучилищен клас от 2012 г. ограничават размера на броя на учениците в класовете - до 30 ученика на квалифициран учител.

Предучилищна програма

„В научната литература се срещат понятията съдържание на образованието, съдържание на обучението, учебно съдържание, които се преплитат като формулировки или преливат от стремеж към ясна и конкретна диференциация по отношение на ефективността на процеса на обучение.“ (Radoslavova, L., p.44) В англоезичната литература понятието „education“ обединява понятията образование и обучение.

Програмата за предучилищно образование, разработена от Министерството на образованието (DfE) в Англия, определя стандарти за обучение, развитие и грижи за деца по време на Основната фаза на детско развитие (от раждането до петгодишна възраст).

Рамката на програмата се основава на четири основни принципа:

- „Всяко дете е уникално дете, което постоянно се учи и може да бъде устойчиво, способно, уверено и самоуверено.

- Децата се научават да бъдат силни и независими чрез участие в конструктивни взаимодействия.

- Децата се учат и развиват добре в благоприятна среда, в която преживяванията им отговарят на индивидуалните им нужди и съществува силно партньорство между учители и родители.

- Децата се развиват и учат по различни начини и с различни темпове.

Рамката обхваща образованието и грижите за всички деца в ранните години, включително деца със специални образователни потребности и увреждания“. (Statutory framework for the Early Years Foundation Stage. Setting the standards for learning, development and care for children from birth to five, p.6)

Програмата определя изискванията за обучение и развитие по отношение на:

- познавателни области;
- целите за ранно обучение, т.е. знанията, уменията и отношенията, които децата трябва да формират през предучилищния период;
- механизмите за оценка за измърване на напредъка (и изискванията за докладване на родители);

Рамката също така определя изискванията за защита и благосъстояние, на които доставчиците трябва да отговарят, за да опазят живота и здравето на децата.

Програмата е въведена през септември 2008 г. Тя бива преработена през 2012г., 2014 г. и 2017г., а настоящата програма влиза в сила през март 2021г.

Съдържанието на програмата за предучилищно образование е ориентирано към постигането на 17 крайни очаквани резултати, съотнесени към седем познавателни области: три „основни области“ и четири „специфични области“.

Основните познавателни области са:

- *комуникация и език*
- *физическо развитие*
- *личностно, социално и емоционално развитие*

Специфичните области на познание са:

- *грамотност*
- *математика*
- *разбиране на света*
- *изобразително изкуство и дизайн*

Всяко училище разработва своя програма и планира педагогическо взаимодействие, основаващо се на дейности и придобиване на опит, съотнесими към изискванията и очакваните резултати в седемте познавателни области.

Педагозите трябва да вземат предвид индивидуалните нужди, интереси и етапи на развитие на всяко дете, когато планират образователния процес.

Предучилищната програма гласи, че всяка познавателна област „трябва да се прилага чрез планирана, целенасочена игра и чрез комбинация от дейности, ръководени от педагога и инициирани от деца“. (Statutory framework for the Early Years Foundation Stage. Setting the standards for learning, development and care for children from birth to five, p. 16) Въпрос на професионална преценка е запазването на баланса между планираните дейности.

„С напредването на възрастта на децата, развито на техните възможности и натрупания опит, балансът постепенно ще се измести към планиране на повече дейности, водени от възрастните, с оглед подготовката за постъпване в началното училище“. (Statutory framework for the Early Years Foundation Stage. Setting the standards for learning, development and care for children from birth to five, p. 16)

Програмата също така идентифицира три характеристики на ефективното преподаване и учене, които трябва да бъдат отразени в педагогическата практика:

- *игра и изследване* - децата да имат възможност да изследват; да преживяват емоции и чувства и да не се отказват да опитват различни дейности;

- *активно обучение* - децата да умеят да се концентрират и продължават да се опитват, ако срещнат трудности; да проявяват радост от лични постижения;

- *критично мислене и творчество* - децата да имат и развиват свои собствени идеи, да правят връзки между тях и разработват стратегии за това как да направят нещо.

Друг акцент в предучилищната програма се поставя върху осигуряването на достъп до площадка за игра на открито или, ако това не е възможно, е необходимо да се гарантира, че децата ежедневно участват в дейности на открито. (Statutory framework for the Early Years Foundation Stage. Setting the standards for learning, development and care for children from birth to five, 2021)

Оценяване на постиженията на децата

В предучилищното образование в Англия средството отразяващо постиженията на децата е детското портфолио, което предоставя познавателен профил на всяко дете спрямо 17-те очаквани резултати в края на предучилищното образование преди постъпване в началното училище. Очакваните резултати обхващат формирани знания, умения и отношения, съотнесени към седемте познавателни области. Познавателният профил се попълва за всяко дете в последния срок на годината, в която то навършва пет години.

Целта на портфолиото е да представи цялостна картина на знанията, разбирането и способностите на детето; напредъкът му спрямо очакваните нива; готовността му за първата година от основното образование (деца на възраст от 5 до 6 години).

Профилът посочва дали децата:

- отговарят на очакваните нива на развитие;
- надвишават очакваните нива;
- все още не достигат очакваните нива.

Профилът съчетава текущото наблюдение на педагога, всички съответни записки, съхранявани от началото на годината, информация от разговори с родители, детегледачи и други възрастни, които се грижат за децата и могат да допринесат за по-подробното и пълноценно попълване на детското портфолио.

Профилът трябва да бъде споделен с родители и детегледачи, като се предостави възможност да бъде обсъден. Той се предава на учителя (ите) в първи клас, заедно с кратък коментар за уменията и способностите на всяко дете във връзка с трите ключови характеристики на ефективното обучение, заложили в рамката на програмата. (Statutory framework for the Early Years Foundation Stage. Setting the standards for learning, development and care for children from birth to five, 2021)

Планирани реформи в областта на езиковото развитие на децата в предучилищна възраст

От септември 2018 г. се извършва образователен експеримент в 25 училища в Англия. Апробират се набор от преработени цели за предучилищно образование, насочени към подпомагане на децата в областта на езиковото развитие и обогатяване на лексиката в предучилищния клас. Преразгледаните цели формират част от по-широк пакет от реформи, заедно с въвеждането на оценка на изходното ниво преди постъпване в началното училище. Анализът на резултатите ще покаже тяхната ефективност и вероятността преработените цели да се наложат на национално ниво. (https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/united-kingdom-england/educational-guidelines_en)

ИЗВОДИ

Реформите в предучилищното образование в Англия отразяват тенденцията на европейско ниво за разширяването обхвата на услугата и по-голямата достъпност до образование и грижи в ранна детска възраст на деца под 4 години. По-тясно свързани реформи се предприемат и в насока оказване на ефективна подкрепа по отношение развитие грамотността на децата в предучилищните класове на Основната фаза на детско развитие. По

отношение на образователното съдържание (области на познание и крайни очаквани резултати) не се откриват промени при преработването на програмата за предучилищно образование през 2014 г., 2017 г. и 2021 г.

REFERENCES

Early education and childcare. Statutory guidance for local authorities. (2018) Department of Education. United Kingdom.

Mihova, M., (2011). School education management. Plovdiv: Astarta (**Оригинално заглавие:** Михова, М., 2011. Управление на училищното образование. Пловдив: Издателство „Астарта“.)

Popov, N., G., Bizkov, (1997). Educational systems in Europe. University of Sofia Press “St. Kliment Ohridski” (**Оригинално заглавие:** Попов, Н., Г., Бижков 1997. Образователни системи в Европа. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.)

Popov, N., (2014). Comparative education. Bulgarian Society for Comparative Education. Sofia: Investpress (**Оригинално заглавие:** Попов, Н., Г., 2014. Сравнително образование. Българско дружество по сравнително образование. София: „Инвестпрес“)

Radoslavova, L., (2020). *Theories and approaches for structuring the educational content.* Proceedings of University of Ruse - 2020, volume 59, book 6.2., 44-48

Statutory framework for the Early Years Foundation Stage. Setting the standards for learning, development and care for children from birth to five. (2021) Department of Education. United Kingdom.

Vasileva, V., (2017). *Education and Training of adults in the formal education system.* Proceedings of University of Ruse - 2017, volume 56, book 6.2., 48-52

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/early-childhood-education-and-care-93_en (Accessed on 02.10.2021)